

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ**ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ**

Презиме, име једног родитеља и име	Продовић Милојковић (Томислав) Биљана
Датум и место рођења	05.05.1982, Прокупље

Основне студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Филозофски факултет, Ниш
Студијски програм	Социологија
Звање	Дипломирани социолог
Година уписа	2001/02
Година завршетка	2006/7
Просечна оцена	9,20

Мајстер студије, магистарске студије

Универзитет	
Факултет	
Студијски програм	
Звање	
Година уписа	
Година завршетка	
Просечна оцена	
Научна област	
Наслов завршног рада	

Докторске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Филозофски факултет
Студијски програм	Докторске академске студије социологије
Година уписа	2015.
Остварен број ЕСПБ бодова	140
Просечна оцена	9,23

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације	«Промене вредносних оријентација у Србији – Провера алтернативних хипотеза на подацима светске и европске студије вредности за Србију у периоду 1995-2010.»
Име и презиме ментора, звање	Др Горана Ђорић, ванредни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације	8/18-01-002/17-021, 27. 3. 2017.

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна	410
Број поглавља	11
Број слика (шема, графикона)	58
Број табела	139
Број прилога	15

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Gorana Đorić, Biljana Prođović Milojković (2019): "Distance of Serbian, Macedonian and Bulgarian students towards neighboring nations", <i>Srpska politička misao</i>, broj 2/2019., god. 26. vol. 64, str. 249-277.</p> <p>У раду се установљава степен дистанце (мерене Богардусовом скалом) студентске популације у Србији, Македонији и Бугарској према истим (суседним) етничким групама, на подацима прикупљеним у оквиру емпиријског истраживања вредносних оријентација студената.</p> <p>Измерене дистанце према "најудањенијим" етничким групама за три студентска подзорка се разликују с обзиром на врсту доживљене претње од највеће - када је претња доживљена као угрожавање националног идентитета до релативно најмање - када је претња реални конфликт. Најмње дистанце су у сва три подзорка измерене у сличним околностима - када је етничка група доживљена као слична, као традиционални пријатељ и савезник, ако је искуство блиских контаката повољно и ако нема неразрешених проблема или реалних конфликта.</p>	
2	<p>Продовић Милојковић, Б., Миладиновић, С. (2015): "Утицај масовних медија на вредносну оријентацију младих на Балкану", <i>Државност, демократизација и култура мира</i>, Филозофски факултет, Ниш, стр. 213-227.</p> <p>Аутори се баве формирањем и развојем вредносних оријентација младих под утицајем различитих садржаја којима су изложени путем средстава масовних комуникација. Аутори тврде да је улога медија у обликовању ставова, вредности и понашања младих данас значајнија од улоге породице, школе и других институција. У првом делу текста аутори указују на позитивне и негативне последице медијских садржаја. У другом делу рада аутори елаборирају и операционализују концепт медијске писмености из Медијске стратегије Србије. Претпоставка је да се лоши утицаји медија могу предупредити развојем медијске културе/писмености кроз коју би млади људи били припремљени да медијским садржајима приступе критички не би ли аутономно формирали свој став о друштвеним дешавањима.</p>	
3	<p>Стевановић, Б., Продовић Милојковић, Б. (2014): „О пожељности демократије на Балкану (поглед из угла студената)“, <i>Културне оријентације студената и култура мира на Балкану</i>, Филозофски факултет, Центар за социолошка истраживања, Ниш, стр. 109-128.</p> <p>Рад анализира ставове балканских студената према демократији, полазећи од претпоставке да се демократија и њени културни предуслови налазе у функционалној међузависности. Ставови су мерени преко неколико тврдњи у анкетном упитнику дистрибуисаном међу студентима из Србије, Македоније и Бугарске. Резултати указују на то да демократска оријентација не доминира у студентској популацији. Једно тумачење оваквих резултата је да је у основи амбивалентних ставова према демократији распрострањена ауторитарност и традиционализам балканске студентске популације. Друго тумачење је да резервисаност према демократији изражава отпор према специфичној форми (балканске) «демократизације» (у смислу криминалне приватизације, материјалног и духовног осиромашења).</p>	

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета. **ДА**

Кандидаткиња је положила све испите и завршила све активности предвиђене студијским програмом.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (*до 500 речи*)

Докторска дисертација садржи Увод (у коме је представљен предмет истраживања, теоријски и емпијски контекст у коме дисертација представља научни допринос, спецификовање приступа и метода коришћених у истраживању, уз преглед фаза истраживања и структуре докторске дисертације), резултате теоријског и емпиријског истраживања обављеног у оквиру израде докторске дисертације, који су представљени у две велике, обухватне целине. Закључак (у коме су саопштене теоријске импликације резултата истраживања), поглавље посвећено импликацијама истраживања за даља истраживања у области докторске дисертације, и неопходну пратећу техничку документацију (Прилог, списак коришћене литературе, и листу табела и графикана).

Резултати истраживања у оквиру докторске дисертације представљени су кроз две велике целине:

1) Прва целина - *Теоријски приступи и истраживања вредности*, представља утемељење истраживања на коме се заснива докторска дисертација у постојећим теоријским приступима и на резултатима до сада изведених емпиријских истраживања вредности у светлу друштвених промена у свету и код нас. Садржи а) дискусију

проблема у дефинисању вредности из перспективе различитих теоријских приступа и у оквиру различитих дисциплина које се баве проучавањем вредности, и разграничавање концепта вредности од садржаја сродних појмова; б) преглед теорија о формирању и промени вредности оријентација; в) детаљно представљање Инглехартове теорије промене вредности, као главног приступа примењеног у докторској дисертацији; г) представљање алтернативних хипотеза о факторима који утичу на промену вредности (ефекта: генерације, животног циклуса, периода и социо-економског статуса); и д) преглед релевантних емпиријских истраживања вредности (и фактора промене вредности) на трагу Инглехартовог приступа, и у Србији.

2) Друга целина - *Промена вредносних оријентација у Србији у периоду од 1996. до 2008. године*, представља резултате емпиријског истраживања обављеног у оквиру докторске дисертације. У оквиру концептуалног и методолошког оквира представљена су два основна циља истраживања (и базе података које су коришћене у реализацији постављених циљева):

а) *описивање* промена вредносних оријентација у Србији у периоду од 1996. до 2008. године, и

б) *објашњење утврђених промена*, кроз проверу алтернативних хипотеза о томе зашто је до тих промена дошло (утицај генерације, утицај периода и утицај животног циклуса на макро нивоу и утицај социо-економског статуса на микро нивоу).

Промене вредносних оријентација у Србији су мерене на нивоу манифестно мерених варијабли - показатеља вредносних оријентација у осам области живота (као што су брак и породица, религија, политичка партиципација, жељене карактеристике посла...), и на нивоу дубљих вредносних димензија - *материјализам/постматеријализам, традиционализам и фундаментализам*. Утицај различитих чинилаца на промену вредносних оријентација провераван је на нивоу дубљих вредносних димензија. Анализа завршава представљањем најбољих предиктивних модела за сваку дубљу вредносну димензију.

Добијени резултати су интерпретирани и продискутовани у светлу теоријске литературе и резултата претходних истраживања.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (*до 200 речи*)

Постављени циљеви докторске дисертације су у потпуности остварени (уз мање модификације концептуалног оквира).

У односу на вредности у појединим сферама живота ауторка констатује да су људи у Србији све религиознији, верују у брак као институцију, при чему је основна улога жене да буде мајка. Успоставља се вредносни систем родне равноправности који све више подржава равноправност полова у јавној сфери, уз опстајање традиционалних улога у приватној сфери. Посао добија инструменталну функцију, а доколица постаје све важнија. Грађани прихватају конкуренцију (и у мањој мери приватно власништво) у тржишној економији, али се и даље ослањају на државу као извор добробити грађана (и против су већих неједнакости у зарадама). На дубљим вредносним димензијама, у Србији се у посматраном периоду повећава степен постматеријализма, уз истовремени пораст традиционалности и фундаментализма.

Степен постматеријалистичке оријентације најбоље се може предвидети на основу генерације којој испитаник припада, нивоа образовања и прихода испитаника и тренутка у посматраном периоду у коме се степен постматеријализма мери (односно друштвених промена на делу у том тренутку). Степен традиционализма и фундаментализма се најбоље могу предвидети на основу тренутка у посматраном периоду и нивоа образовања испитаника.

Промену - односно пораст постматеријалистичке оријентације најбоље објашњава тзв. генерацијска хипотеза. Повећање традиционализма и фундаментализма у Србији се догађа под утицајем друштвених промена у посматраном периоду: повећање традиционализма под утицајем промена након 1996. године, а повећање фундаментализма под утицајем промена након 2001. године.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (*до 200 речи*)

Дисертација представља свеобухватну анализу промена вредносних оријентација у Србији у периоду постсоцијалистичке трансформације.

За разлику од претходних сличних истраживања анализа прати *промене* вредносних оријентација кроз неколико истраживачких таласа, *лонгитудинално*, што омогућава раздвајање *утицаја различитих чинилаца на промену* вредносних оријентација.

Једна од теоријских импликација дисертације је да се вредносне оријентације на различитим димензијама формирају и мењају под утицајем различитих чинилаца и да се, према томе, у односу на промене вредности на овим димензијама не могу постављати исте хипотезе. Генерацијски стабилне су вредности *постматеријализма*. Под утицајем друштвених промена се лакше мењају вредности *традиционализма* и *фундаментализма*. Социоекономски фактори су релевантнији за степен постматеријализма и традиционалности, а у много мањој мери за степен фундаментализма.

Резултати указују на феномен транзиционе генерације у Србији, која је додуше постматеријалистички оријентисана, али је традиционалнија и склонија фундаменталистичким вредностима, од осталих генерација. Трансформација у Србији не мења степен постматеријализма, али значајно доприноси стварању традиционалније и генерације склоније фундаментализму.

Коначно, дисертација указује и на то да промене на различитим вредносним димензијама коинцидирају са

различитим догађајима (нпр. главна промена на *индексу постматеријализма* регистрована је након 2005. године; на димензији *традиционализам* између 1996. и 2001. године; а на димензији *фундаментализам* од 2001. године).

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Кандидаткиња је демонстрирала обухватан увид у релевантну теоријску литературу и емпиријска истраживања у области дисертације. Полазећи од тог оквира, самостално је фокусирала предмет и циљеве сопственог истраживања и спецификовала оквир и методе анализе примењене у дисертацији. Како је анализа обављена на већ прикупљеним подацима у оквиру 4 таласа истраживања вредности, кандидаткиња је тиме демонстрирала завидну вештину манипулисања великим базама података и њиховог прилагођавања потребама сопствене анализе. Изведене анализе и технички исправно представљање њихових резултата указују и на солидан ниво вештине анализе података. Кандидаткиња је демонстрирала и завидну способност интерпретације добијених резултата и њиховог инкорпорирања у постојећи теоријски контекст.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу анализе и позитивне оцене квалитета докторске дисертације «Промене вредносних оријентација у Србији – Провера алтернативних хипотеза на подацима светске и европске студије вредности за Србију у периоду 1995-2010», кандидаткиње Биљане Продовић Милојковић, Комисија предлаже Научно-наставном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу, као и Научно-стручном већу за друштвене и хуманистичке науке Универзитета у Нишу, да Извештај о оцени урађене докторске дисертације прихвати, а да кандидаткињи Биљани Продовић Милојковић одобри јавну одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању Комисије 8/18-01-008/16-022

Датум именовања Комисије 18. 11. 2016.

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Др Љубиша Митровић, професор емеритус	председник	
	Социологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
2.	Др Горана Ђорић, ванредни професор	ментор, члан	
	Социологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
3.	Др Милош Бешић, редовни професор	члан	
	Социологија (Научна област)	Факултет политичких наука у Београду (Установа у којој је запослен)	

Датум и место:

У Нишу, 23. 6. 2020.